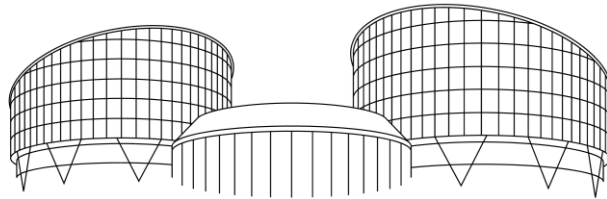

Preliminarus vertimas

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

UŽUKAUSKAS prieš LIETUVĄ

(Pareiškimo Nr. 16965/04)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2010 m. liepos 6 d.

Byloje Užukauskas prieš Lietuvą,

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininkės Françoise Tulkens,
teisėjų Ireneu Cabral Barreto,
Danutės Jočienės,
András Sajó,
Nona Tsotsoria,
Kristina Pardalos,
Guido Raimondi

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojo* Stanley Naismith,

po svarstymo uždareme posėdyje 2010 m. birželio 15 d.,

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Robertas Užukauskas (pareiškėjas), kuris 2004 m. balandžio 28 d. Teismui pateikė pareiškimą (Nr. 16965/04) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Kaune praktikuojantis advokatas R. Girdziušas. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. Pareiškėjas teigė, kad bylos nagrinėjimas dėl jo išbraukimo iš „operatyvinės įskaitos“ buvo neteisingas, nes joje nebuvo laikomasi teisingumo ir šalių procesinės lygybės principų. Jis rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi.

4. 2006 m. gruodžio 11 d. Teismas nusprendė perduoti pareiškimą Vyriausybei. Teismas taip pat nutarė iš karto spręsti dėl pareiškimo priimtumo ir jo esmės (29 straipsnio 3 dalis).

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

5. Pareiškėjas gimė 1972 m. ir gyvena Kaune.

6. 1999 metais pareiškėjui buvo suteiktas leidimas laikyti ir nešioti ginklą.

7. 2002 m. liepos 17 d. leidimas buvo pratęstas.

8. 2002 m. lapkričio 15 d. pareiškėjas pateikė prašymą išduoti leidimą kitokios rūšies ginklui.

9. 2002 m. gruodžio 19 d. policijos pareigūnai nusprendė naujo leidimo neišduoti, atsižvelgdami į tai, kad 2002 m. gruodžio 13 d. pareiškėjas buvo įrašytas į „policijos operatyvinę įskaitą“, t.y. duomenų bazę, kurioje talpinama operatyvinės veiklos subjektų surinkta informacija (žr. 17-19 punktus „Bylai reikšmingoje vidaus teisėje“ toliau).

10. 2003 m. balandžio 16 d. policijos pareigūnai pareiškėją raštu informavo apie tai, kad leidimas laikyti ir nešioti pistoletą bei lygiavamzdį šautuvą yra panaikintas. Pareiškėjui buvo pranešta, kad pagal Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 38 straipsnį jis privalo priduoti šiuos ginklus kompetentingoms institucijoms ir už tai jam bus atlyginta.

11. Pareiškėjas pradėjo teisminį procesą, pateikdamas skundą dėl jo įrašymo į operatyvinę įskaitą.

12. 2003 m. rugsėjo 25 d. Kauno apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundo netenkino. Sprendimas buvo priimtas, remiantis policijos pateikta įslaptinta medžiaga, kurią teisėjai nagrinėjo, neatskleisdami pareiškėjui. Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į policijos turimą informaciją apie pareiškėją, jo įrašymas į operatyvinę įskaitą buvo teisėtas ir pagrįstas.

13. Pareiškėjas pateikė apeliacinį skundą, nuroydamas, kad jis negalėjo susipažinti su operatyvinės įskaitos duomenimis. Jis teigė, kad teismas posėdžio metu neišnagrinėjo įslaptintų įrodymų ir neįvertino, ar dalis tos informacijos negalėtų būti jam atskleista.

14. 2003 m. spalio 29 d. Vyriausiasis administracinis teismas sprendimą paliko nepakeistą. Teismas nurodė, *inter alia*, kad ginčijami įrodymai buvo įslaptinti kaip sudarantys valstybės paslaptį, ir nors teismas juos ištyrė, pareiškėjui jie negalėjo būti atskleisti.

15. Vyriausybė nurodė, kad 2004 m. liepą, po to, kai pareiškėjui buvo suteiktas naujas leidimas ginklui, jam buvo gražinti jo ginklai.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

16. Konstitucijos 21 straipsnyje numatyta, kad žmogaus orumą gina įstatymas. 22 straipsnyje įtvirtinta, kad žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas ir kad informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu ir tik pagal įstatymą. Įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo ar jos asmeninį gyvenimą, kėsintis į jo garbę ir orumą. Konstitucijos 23 straipsnyje numatyta, kad nuosavybė yra neliečiama ir kad nuosavybės teisės saugo įstatymai. Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama. Pagal Konstitucijos

30 straipsnį asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. 48 straipsnyje numatyta, kad kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą.

17. Operatyvinės veiklos įstatymo 3 straipsnio 10 dalis „operatyvinę įskaitą“ apibrėžė kaip operatyvinių veiksmų atlikimo metu gautų duomenų apie asmenis, įvykius ar kitus objektus tvarkymo sistemą, kuri yra skirta aprūpinti informacija operatyvinės veiklos subjektus. Įstatymo 9 straipsnis numatė, kad operatyvinis tyrimas atliekamas, kai turima informacijos apie rengiamą ar padarytą sunkų nusikaltimą.

18. Bylai reikšmingu metu Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas numatė, kad ginklų, jų šaudmenų negali įsigyti ir turėti fizinis asmuo, kuris nėra nepriekaištingos reputacijos. Pagal minėto Įstatymo 18 straipsnio 2 dalies 5 punktą nepriekaištingos reputacijos asmeniu nebuvo laikomas į operatyvinę įskaitą įrašytas asmuo. Įstatymo 38 straipsnis numatė, kad panaikinus leidimą laikyti ir nešioti ginklą, ginklas ir šaudmenys paimami iš atitinkamo asmens ir realizuojami per Ginklų fondą (Vyriausybės įstaiga) arba per įmones, turinčias teisę pardavinėti tokių rūšių ginklus.

19. Asmens ir turto saugos įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 4 punktas numato, kad asmuo, įrašytas į operatyvinę įskaitą, negali būti apsaugos darbuotoju.

20. Bylai reikšmingos Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatos numato:

57 straipsnis. Įrodymai

„1. Įrodymai administracinėje byloje yra visi faktiniai duomenys, priimti bylą nagrinėjančio teismo ir kuriais remdamasis teismas <...> konstatuoja, kad yra aplinkybės, pagrindžiančios proceso šalių reikalavimus bei atsikirtimus, ir kitokios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. <...>

3. Faktiniai duomenys, sudarantys valstybės ar tarnybos paslaptį, paprastai negali būti įrodymai administracinėje byloje, kol jie bus išslaptinti įstatymų nustatyta tvarka.“

21. Vyriausiasis administracinis teismas 2002 m. rugsėjo 4 d. nutartyje byloje Nr. A10-786-02, kiek tai reikšminga šiai bylai, nurodė, kad:

„faktiniai duomenys, sudarantys valstybės ar tarnybos paslaptį, paprastai negali būti įrodymai administracinėje byloje kol jie nebus išslaptinti įstatymų nustatyta tvarka (Administracinių bylų teisenos įstatymo 57 str. 3 d.). Todėl, nesant kitų įrodymų, remtis vien raštiška Valstybės saugumo departamento informacija, pažymėta slaptumo žymomis, teismui įstatyminio pagrindo nebuvo.“

22. 2007 m. liepos 15 d.* Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą dėl Administracinių bylų teisenos įstatymo 57 straipsnio 3 dalies bei Valstybės

---

* 2007 m. gegužės 15 d. (*vert.past.*)

ir tarnybos paslapčių įstatymo 10 straipsnio 4 dalies atitikties Konstitucijai, kuriame nurodė, kad joks teismo sprendimas negali būti grindžiamas šalims nežinoma vien valstybės paslaptį sudarančia informacija. Vyriausiasis administracinis teismas 2009 m. spalio 8 d. nutartyje byloje Nr. A⁸²²-326/2009 patvirtino minėtus principus.

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMO

23. Pareiškėjas skundėsi dėl to, kad procesas administraciniuose teismuose buvo neteisingas, nes buvo pažeistas šalių procesinės lygybės principas. Jis rėmėsi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, kurioje, kiek yra reikšminga, numatyta:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą <...> teisingai išnagrinėtų <...> teismas. <...>“

A. Priimtinumai

1. Šalių teiginiai

a) Vyriausybė

24. Vyriausybė tvirtino, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis netaikytina šioje byloje. Ji paaiškino, kad operatyvinės įskaitos įrašai yra naudojami tik kaip priemonė, ypač nusikaltimų prevencijoje, o tam tikrais atvejais padeda juos tiriant. Operatyvinėje įskaitoje buvo kaupiama informacija apie asmenis, įvykius ar kitus objektus. Duomenys apie konkretų asmenį į operatyvinę įskaitą galėjo būti įrašomi tik tada, kai jie buvo gauti atliekant operatyvinį tyrimą kitų asmenų atžvilgiu. Tačiau tai, kad konkretaus asmens atžvilgiu buvo atliekami tam tikri operatyviniai veiksmai, nereiškė, jog tas asmuo buvo įtariamas nusikaltimo padarymu. Be to, vien tik asmens įrašymas į operatyvinę įskaitą negali būti prilygintas įtariamojo teisiniam statusui arba oficialiam pranešimui apie įtarimus, kad asmuo yra padaręs nusikaltimą. Operatyvinė informacija buvo suprantama tik kaip tam tikra pirminė informacija, todėl ji turėjo būti išslaptinama, jei valdžios institucijos būtų norėjusios ją panaudoti kaip įrodymą baudžiamojoje byloje. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėjo byloje

Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis netaikytina, kadangi nebuvo sprendžiamas baudžiamojo kaltinimo klausimas.

25. Kita vertus, Vyriausybė įrodinėjo, kad skundų dėl pareiškėjo įrašymo į operatyvinę įskaitą teisėtumo ir pagrįstumo nagrinėjimas administracine tvarka negali būti laikomas civilinio pobūdžio teisių nustatymu. Nagrinėjama byla susijusi su administraciniu ginču, konfliktu tarp pareiškėjo ir viešo administravimo subjekto – policijos komisariato. Pareiškėjas vidaus teismuose skundė veiksmus valstybės pareigūno, atliekančio vieną iš pagrindinių valstybės funkcijų – valstybės saugumo užtikrinimą – ir šiuo konkrečiu atveju valstybės institucija neveikė kaip privatus asmuo. Valstybė turėjo plačią veikimo laisvę, reguliuodama teisę nešioti ginklą. Be to, administracinis sprendimas suteikti leidimą arba jį panaikinti neturėjo tiesioginės įtakos asmens nuosavybės teisėms ar teisėtiems interesams. Vyriausybės manymu, teisė nešioti ginklą negalėjo būti prilyginta, pavyzdžiui, teisei užsiimti tam tikra profesine veikla, ji taip pat neturėjo įtakos asmens nuosavybei.

26. Dėl pastarojo aspekto Vyriausybė nurodė, kad negalima teigti, jog veiksmai pagal Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 38 straipsnį, kai dėl asmens įrašymo į operatyvinę įskaitą iš jo ar jos gali būti paimamas ginklas, prilygtų asmens nuosavybės teisės ribojantiems valstybės veiksmams. Panaikinus leidimą nešioti ginklą, ginklas turėjo būti laikinai laikomas policijoje, o po to parduodamas už pagrįstą kainą ir pinigai grąžinami atitinkamam asmeniui. Todėl asmeniui būtų teisingai kompensuojama ir nebūtų sprendžiamas joks jo ar jos civilinio pobūdžio teisių klausimas.

27. Dėl konkrečios pareiškėjo situacijos Vyriausybė nurodė, kad, panaikinus pareiškėjui leidimą ginklui, jo ginklai buvo laikomi policijoje ir nebuvo parduoti. 2004 m. liepą, kai pareiškėjui buvo išduotas naujas leidimas laikyti ir nešioti ginklą, ginklai jam buvo grąžinti.

28. Remdamasi tuo kas išdėstyta, Vyriausybė tvirtino, kad pareiškėjo skundai *ratione materiae* nepriimtini pagal Konvencijos 6 straipsnį. Kita vertus, Vyriausybė nurodė, kad skundas buvo aiškiai nepagrįstas.

b) Pareiškėjas

29. Pareiškėjas teigė, kad nepaisant to, jog bylos nagrinėjimas vyko vidaus administraciniuose teismuose, o ginčas buvo administracinio pobūdžio, jis turėjo įtakos jo civilinėms teisėms. Po to, kai 2002 m. gruodžio 13 d. informacija apie jį buvo įrašyta į operatyvinę įskaitą, policija nusprendė panaikinti jam leidimą laikyti ir nešioti ginklą. Pagal Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 38 straipsnį valstybės institucijos buvo įpareigosios paimti iš jo ginklus. Iš to seka, kad įrašymas į operatyvinę įskaitą buvo jo nuosavybės teisės ribojantis veiksmas.

30. Kita vertus, pareiškėjas teigė, kad, vadovaujantis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, „baudžiamojo kaltinimo“ samprata neturi būti aiškinama

siaurai. O būtent, Operatyvinės veiklos įstatymo 9 straipsnis numatė, kad operatyvinis tyrimas turi būti pradedamas, kai turima informacijos, jog yra planuojamas ar padarytas sunkus nusikaltimas. Tokia Įstatymo formuluotė sudarė išpūdį, kad operatyvinė įskaita buvo susijusi su įtarimais, kad asmuo tam tikru mastu yra įsitraukęs į nusikalstamą veiklą. Šis išpūdį stiprino ir tai, kad leidimas ginklui turėjo būti panaikinamas asmeniui, kurio atžvilgiu buvo atliekamas operatyvinis tyrimas. Tokiu būdu valstybė išreiškė nepasitikėjimą tokiais asmenimis. Todėl suprantama, kad tokiam asmeniui buvo numatyta teisė žinoti, kokie faktiniai duomenys leidžia manyti, kad jis yra įsitraukęs į nusikalstamą veiklą.

31. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, pareiškėjas padarė išvadą, kad jo skundas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį patenka į Teismo kompetenciją ir civiliniu, ir baudžiamuoju tos nuostatos aspektu.

2. Teismas

a) Dėl 6 straipsnio 1 dalies taikymo

32. Visų pirma Teismas vertins, ar taikytina Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis civilinio pobūdžio teisių ir pareigų aspektu. Teismas primena, kad pagal jo praktikoje nustatytus principus (žr. pvz., *Kerojärvi v. Finland*, 1995-07-19, § 32, Series A no. 322; *Gülmez v. Turkey*, no. 16330/02, § 28, 2008-05-20), pirmiausia turi būti nustatyta, ar buvo kilęs ginčas dėl „teisės“, kuri bent ginčijamais pagrindais yra pripažįstama vidaus teisėje, nepaisant to, ar ji taip pat yra ginama ir pagal Konvenciją. Ginčas turi būti tikras ir rimtas, jis gali būti kilęs ne tik dėl teisės buvimo, bet ir dėl jos apimties ir įgyvendinimo būdo, o proceso rezultatas turi tiesiogiai daryti įtaką ginčo dalyku esančiai teisei.

33. Kas susiję su paminėtu pirmuoju kriterijumi, kad ginčas turi būti susijęs su teise, kurios įtvirtinimą vidaus teisėje galima įrodinėti, reikia dar priminti, kad 6 straipsnio 1 dalis negarantuoja, kad Susitariančiųjų Šalių materialioji teisė turi numatyti tokių civilinio pobūdžio teisių konkretų turinį: aiškindamas 6 straipsnio 1 dalį, Teismas negali sukurti materialiosios teisės, kuri neturi teisinio pagrindo atitinkamoje valstybėje (žr. *Fayed v. the United Kingdom*, 1994-09-21, § 65, Series A no. 294-B).

34. Nagrinėjant klausimą, ar šioje byloje buvo kilęs toks ginčas, Teismas sutinka su Vyriausybės nuomone, kad valdžios institucijos turi plačią nuožiūros teisę nustatyti, ar pareiškėjui galėjo būti išduotas leidimas ginklui. Vis dėlto, dėl toliau išdėstomų priežasčių, Teismas daro išvadą, kad leidimo panaikinimas ir vėlesnis teisminis bylos nagrinėjimas dėl pareiškėjo įrašymo į operatyvinę įskaitą teisėtumo ir pagrįstumo, nors ir administracinio proceso tvarka, turėjo įtakos pareiškėjo civilinėms teisėms.

35. Teismas primena, kad pareiškėjo leidimas ginklui buvo panaikintas, nes buvo pradėta operatyvinė įskaitos byla, vedama policijos pareigūnų, apie pareiškėjo tariamai keliamą grėsmę visuomenei. Pareiškėjas

nesėkmingai siekė su teismo pagalba gauti šią informaciją iš policijos ir ginčyti vidaus teismuose jos pagrįstumą. Sunku abejoti, kad tokia informacija neturėjo įtakos pareiškėjo reputacijai, kuri yra saugoma pagal Lietuvos teisę (žr. 16 punktą pirmiau) ir patenka į Konvencijos 8 straipsnio sritį (žr. pvz., *Fayed v. the United Kingdom*, nurodyta pirmiau, § 67-68; *Chauvy and Others v. France*, no. 64915/01, § 70, ECHR 2004-VI).

36. Atsižvelgdamas į savo praktiką, Teismas taip pat pastebi, kad tais atvejais, kai informacija apie asmens gyvenimą, įskaitant, *inter alia*, žinias apie teistumą, yra sistemiškai renkama ir saugoma valstybės pareigūnų turimose bylose, tokia informacija patenka į „privatų gyvenimą“ pagal Konvencijos 8 straipsnio 1 dalį (žr. *Rotaru v. Romania* [GC], no. 28341/95, §§ 43-44, ECHR 2000-V; *Amann v. Switzerland* [GC], no. 27798/95, §§ 65-67, ECHR 2000-II; *Leander v. Sweden*, 1987-03-26, § 48, Series A no. 116). Teismas taip pat pažymi, kad Lietuvos Konstitucijos 22 straipsnis numato asmens privataus gyvenimo apsaugos garantijas.

37. Teismas negali atmesti galimybės, nors ir teorinės, kad dėl pareiškėjo įrašymo į operatyvinę įskaitą jam galėjo būti apribotos galimybės užsiimti tam tikromis profesijomis privačiame sektoriuje ar kitokiu būdu užsidirbti pragyvenimui, tokiu būdu darant įtaką jo privačiam gyvenimui (žr. *Sidabras and Džiautas v. Lithuania*, nos. 55480/00 and 59330/00, §§ 47-50, ECHR 2004-VIII). Iš tiesų, kaip matyti pagal Lietuvos teisę (žr. 19 punktą pirmiau), asmenys, kurių atžvilgiu yra atliekamas operatyvinis tyrimas, negali užsiimti tam tikromis profesijomis, pavyzdžiui, apsaugos darbuotoju. Šiuo atžvilgiu Teismas pažymi Lietuvos Konstitucijos 48 straipsnį, kuriame numatyta kiekvieno asmens teisė laisvai pasirinkti darbą ar verslą.

38. Galiausiai, Teismas atkreipia dėmesį į pareiškėjo argumentą apie tai, kad, panaikinus leidimą ginklui, jis privalėjo priduoti turimus ginklus valstybės institucijoms, kad ir už piniginių atlygį (žr. 6 punktą pirmiau). Mažai abejotina, kad tai yra susiję su kitos Lietuvos Konstitucijos 23 straipsnio ir Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio garantuojamos civilinio pobūdžio teisės, t.y. teisės į nuosavybės apsaugą, apribojimu.

39. Remdamasis tuo, kas išdėstyta, Teismas daro išvadą, kad 6 straipsnio 1 dalis yra taikytina ginčijamam procesui civilinio pobūdžio teisių ir pareigų aspektu. Todėl Vyriausybės prieštaravimas, kad pareiškėjo skundas yra *ratione materiae* nepriimtinas, turi būti atmestas.

40. Atsižvelgdamas į savo išvadą ankstesniame punkte, Teismas nemano, kad yra būtina nustatyti, ar šioje byloje Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis buvo taikytina procesui Lietuvos teismuose baudžiamojo kaltinimo aspektu.

b) Kitos pastabos

41. Teismas nustato, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Teismas toliau pažymi, kad jis nėra

nepriimtinas ir jokiais kitais pagrindais. Taigi jis turi būti paskelbtas priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių teiginiai

42. Vyriausybė tvirtino, kad jei Teismas nustatytų, jog Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis taikytina šioje byloje, tai pareiškėjo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą buvo apribota proporcingai. Nors ir pripažindama, kad teisingas bylos nagrinėjimas turi būti rungtyniškas, Vyriausybė teigė, kad 6 straipsnio 1 dalies garantijos nėra absoliutaus pobūdžio ir teisė į atitinkamų įrodymų turinio atskleidimą nėra absoliuti. Todėl buvo leistina apriboti teisę į procesinį šalių lygiateisiškumą, jei tam tikros garantijos buvo ribojamos proporcingai, siekiant teisėtų tikslų.

43. Vyriausybė teigė, kad dviejų instancijų teismai išnagrinėjo bylos aplinkybes ir, remdamiesi visais surinktais įrodymais, įskaitant įslaptinta informacija, priėmė motyvuotus sprendimus, nustatydami, kad informacija apie pareiškėją buvo teisėtai įrašyta į operatyvinę įskaitą. Pareiškėjas turėjo galimybę pateikti įrodymus, savo argumentus ir pastabas, dalyvauti sprendimų priėmimo procese tiek, kiek buvo įmanoma neatskleidžiant jam įslaptintos medžiagos, kurios slaptumą teismai siekė išlaikyti viešo intereso labui. Vyriausybė pabrėžė, kad pareiškėjas nesiskundė dėl to, kad Lietuvos teismai buvo šališki ar neobjektyvūs. Kas susiję su informacija, įrašyta operatyvinėje įskaitoje, ji sudarė valstybės paslaptį. Interesas išsaugoti valstybės paslaptis buvo pirmaeilis. Todėl buvo teisėta teismo proceso metu tokios informacijos neatskleisti pareiškėjui. Vis dėlto teisingos pusiausvyros principas buvo išlaikytas, kadangi minėtas neatskleidimas buvo pasirinktas, siekiant apsaugoti tinkamą teisingumo vykdymą bei užtikrinti esamus viešuosius poreikius bei Lietuvos visuomenės saugumą. Valstybė turėjo teisėtą tikslą išsaugoti policijos taikomų baudžiamųjų bylų tyrimo metodų slaptumą, tuo pačiu metu užtikrinama galimybė teismams patiems įvertinti visą reikšmingą medžiagą teismo nagrinėjimo metu tam, kad būtų priimtas teisėtas ir pagrįstas sprendimas. Apibendrinant, teisinga pusiausvyra tarp visuomenės bendrųjų interesų ir teisingo teismo garantijų pareiškėjui buvo išlaikyta, nes kompromisas, taikant šalių procesinio lygiateisiškumo principą, buvo proporcingas siekiamiems tikslams.

44. Pareiškėjas teigė, kad draudimas jam susipažinti su operatyvinės įskaitos duomenimis buvo neproporcingas. Nors sutikdamas, kad tam tikromis aplinkybėmis viešo intereso labui gali būti būtina neatskleisti teismo proceso dalyviui ir jo atstovui įrodymų, tačiau jis tvirtino, kad teisėjo vienašališkas bylos nagrinėjimas (žr. 12 punktą pirmiau) pažeidė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, nes nebuvo suteikta jokių apsaugos priemonių nuo teismo šališkumo ar klaidų, be to, jam nebuvo suteikta

galimybė pateikti savo komentarus. Vidaus teismai savo sprendimus grindė valstybės paslaptį sudarančia informacija; tačiau ta informacija buvo vienintelis įrodymas prieš pareiškėją. Pareiškėjo manymu, operatyvinėje įskaitoje įrašytų jam pareikštų kaltinimų nepagrįstumą dar labiau parodo tai, kad praėjus kuriam laikui po bylinėjimosi Lietuvos institucijos išbraukė pareiškėją iš operatyvinės įskaitos ir grąžino teisę laikyti ginklą.

2. Teismo vertinimas

45. Teismas primena, kad pagal jo praktiką, šalių procesinio lygiateisiškumo principas – vienas iš platesnės teisingo bylos nagrinėjimo koncepcijos elementų – reikalauja, kad kiekviena šalis turėtų tinkamą galimybę pristatyti bylą tokiomis sąlygomis, kad jos padėtis nebūtų kur kas nepalankesnė nei priešingos šalies (žr. tarp daugelio šaltinių, *Kress v. France* [GC], no. 39594/98, § 72, ECHR 2001-VI). Iš esmės tai reiškia, kad šalys turi turėti galimybę žinoti ir pasisakyti dėl visų įrodymų byloje ir pateiktų pastabų, siekdamas daryti įtaką teismo sprendimui (žr. *Fretté v. France*, no. 36515/97, § 47, ECHR 2002-I).

46. Tačiau Teismas pažymi, kad teisė susipažinti su reikšmingais įrodymais nėra absoliuti. Kiekviename teismo procese gali būti konkuruojančių interesų, tokių kaip nacionalinis saugumas ar būtinumas apsaugoti liudytojus, kuriems kyla susidorojimo pavojus, arba policijos taikomų nusikaltimų tyrimo metodų slaptumo išlaikymas, kurie turi įtakos gynybos teisių apimčiai. Kai kuriose bylose gali būti būtina nepateikti gynybai tam tikrų įrodymų tam, kad būtų užtikrinamos kitų asmenų fundamentalios teisės arba apsaugotas svarbus viešas interesas. Vis dėlto pagal 6 straipsnio 1 dalį leistinos tik tokios gynybos teisės apribojančios priemonės, kurios yra neišvengiamai būtinos. Be to, siekiant užtikrinti asmens teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, bet kokius sunkumus, su kuriais susiduria gynyba dėl teisių apribojimo, turi pakankamai atsverti teisminių institucijų taikomos procedūros (žr., *mutatis mutandis*, *Jasper v. the United Kingdom* [GC], no. 27052/95, § 52, 2000-02-16).

47. Tais atvejais, kai gynybai nepateikiami įrodymai dėl viešo intereso apsaugos, ne šis Teismas privalo nuspręsti, ar toks neatskleidimas buvo neišvengiamai būtinas, nes pagal bendrą taisyklę turimus įrodymus vertina nacionaliniai teismai. Šiaip ar taip, daugeliu atvejų, įskaitant šį, kai atitinkami įrodymai niekada nebuvo atskleisti, Teismui nėra galimybės bandyti įvertinti pusiausvyros tarp viešo intereso neatskleisti ir kaltinamojo teisės susipažinti su medžiaga. Todėl jis turi kruopščiai iširti sprendimų priėmimo procesą tam, kad kiek įmanoma galėtų įsitikinti, kad procesas atitiko rungtyniškumo bei šalių procesinės lygybės reikalavimus, taip pat, kad buvo sudarytos tinkamos galimybės apsaugoti kaltinamojo interesus (ibid., § 53). Atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, t.y. pareiškėjas ginčijo, kad buvo įsitraukęs į nusikalstamą veiklą, kuri buvo pagrindas įrašyti jį į

operatyvinę įskaitą, Teismas mano, kad minėti principai taip pat galėjo būti taikomi bylą nagrinėjant Lietuvos administraciniuose teismuose.

48. Grįžtant prie šios bylos, Teismas pastebi, kad Vyriausybė neginčijo to, kad operatyvinės įskaitos duomenys, kuriais remiantis teismai priėmė pareiškėjui nepalankius sprendimus, niekada jam nebuvo atskleisti. Teismas nėra abejingas tikslams, kurių Lietuvos teisėsaugos institucijos siekė operatyvine veikla. Taip pat Teismas pritaria Vyriausybės nuomonei, kad valstybės paslaptį sudarantys dokumentai gali būti pateikti susipažinti tik atitinkamą leidimą turintiems asmenims. Tačiau Teismas pažymi, kad Lietuvos teisė ir teismų praktika nurodo, kad tokia informacija teisme negali būti panaudota kaip įrodymas prieš asmenį, jei ji nėra išslaptinta, ir tai, kad tokia informacija negali būti vienintelis įrodymas, kuriuo teismas grindžia savo sprendimą (žr. 20-22 punktus pirmiau).

49. Kaip matyti, nepateikti įrodymai šioje byloje buvo susiję su fakto klausimu, kurį nagrinėjo Lietuvos teismai. Pareiškėjas skundėsi, kad jis buvo įrašytas į operatyvinę įskaitą be tinkamo pagrindo ir prašė teismų įvertinti, ar operatyvinė byla jo atžvilgiu neturi būti panaikinta. Tam, kad nuspręstų, ar pareiškėjas iš tiesų buvo įsitraukęs į kokią nors nusikalstamą veiklą, teisėjai turėjo išnagrinėti daugelį aspektų, įskaitant operatyvinių veiksmų pagrindą ir pareiškėjo įsitraukimo į įtariamą nusikaltimą pobūdį bei mastą. Jei gynyba būtų galėjusi įtikinti teisėjus, kad policija veikė nepagrįstai, tai reikštų, kad pareiškėją būtų reikėję išbraukti iš operatyvinės įskaitos. Todėl operatyvinės įskaitos duomenys turėjo lemiamą reikšmę pareiškėjo byloje (žr., nors ir baudžiamoji byla, *Lucà v. Italy*, no. 33354/96, § 40, ECHR 2001-II).

50. Dar svarbiau, kaip matyti iš Lietuvos teismų sprendimų, operatyvinės įskaitos duomenys buvo laikomi pagrindiniu pareiškėjo tariamai keliamos grėsmės visuomenei įrodymu. Teismas pažymi, kad pareiškėjas daugelį kartų prašė leisti jam susipažinti su medžiaga arba bent su jos dalimi. Tačiau vidaus institucijos – policija ir teismai – atmetė jo prašymus. Nepaisant to, kad prieš atmesdami pareiškėjo skundus, Lietuvos teisėjai už uždarytų durų pasitarimų kambaryje nagrinėjo operatyvinės įskaitos duomenis, pareiškėjui jie pateikdavo tik savo išvadas. Todėl pareiškėjas neturėjo galimybės sužinoti apie įrodymus jo nenaudai ir į juos atskirsti, o policija galėjo veiksmingai naudotis šiomis teisėmis (žr., *mutatis mutandis*, *Gulijev v. Lithuania*, no. 10425/03, § 44, 2008-12-16).

51. Apibendrinamas Teismas nusprendžia, kad sprendimų priėmimo procesas neatitiko rungtyniško proceso ir šalių procesinio lygiateisiškumo reikalavimų ir nenumatė tinkamos pareiškėjo interesų apsaugos. Todėl šioje byloje buvo pažeista 6 straipsnio 1 dalis.

II. KONVENCIJOS 41 STRAIPNSIO TAIKYMAS

52. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

53. Teigdamas, kad administracinių teismų sprendimai pakenkė jo reputacijai, pareiškėjas reikalavo 35 000 litų, apytiksliai 10 135 eurų, neturtinei žalai atlyginti.

54. Vyriausybė nurodė, kad šie reikalavimai yra nepagrįsti ir per dideli.

55. Teismas mano, kad dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo pareiškėjas patyrė tam tikrą neturtinę žalą, kurios, vien konstatuojant pažeidimą, negalima kompensuoti. Vertindamas teisingumo pagrindais, kaip reikalaujama pagal Konvencijos 41 straipsnį, Teismas šiuo pagrindu priteisia pareiškėjui 3 500 eurų.

B. Kaštai ir išlaidos

56. Pareiškėjas reikalavo 4 455 litų, apytiksliai 1 290 eurų, patirtoms teisinėms išlaidoms ir kaštams padengti. Šią sumą jis išskaidė į 300 litų už bylinėjimosi vidaus teismuose kaštus, 975 litų už vertimo išlaidas ir 3 180 litų mokesčių advokatui už jo paslaugas Lietuvos teismuose ir Teisme. Pareiškėjas pateikė Teismui visą sumą padengiančias sąskaitas.

57. Vyriausybė ginčijo reikalavimą.

58. Pagal Teismo praktiką, pareiškėjas turi teisę į kaštų ir išlaidų atlyginimą tiek, kiek buvo įrodyta, kad jie buvo realiai patirti, būtini ir pagrįsto dydžio. Atsižvelgęs šioje byloje į pateiktus dokumentus ir į minėtus kriterijus, Teismas priteisia pareiškėjui visą prašytą sumą.

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

59. Teismas mano, kad palūkanos nevykdant įsipareigojimų turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* pareiškimą priimtiniu;

2. *Nustato*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;

3. *Nustato*

a) kad per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, valstybė atsakovė turi sumokėti pareiškėjui šias sumas, kurios turi būti konvertuojamos į valstybės atsakovės valiutą pagal sprendimo įvykdymo dienos kursą:

i) 3 500 (trys tūkstančiai penki šimtai) eurų neturtinei žalai atlyginti bei bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiai sumai,

ii) 1 290 (vienas tūkstantis du šimtai devyniasdešimt) eurų bylinėjimosi kaštams ir išlaidoms padengti bei bet kokį mokestį, kuris gali būti taikomas šiai sumai;

b) nuo minėto trijų mėnesio termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtos sumos turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;

5. *Atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2010 m. liepos 6 d. vadovaujantis Teismo Reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kanclerio pavaduotojas

Françoise Tulkens
Pirmininkė